

RAAP BELGIË – RAPPORT 518

NOTA

Integraal waterproject t.h.v. de Ringbeek/Steenbeek

Wingene

[NOTA ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK]

[PROGRAMMA VAN MAATREGELEN]

Proefsleuvenonderzoek – 2020F120

[COLOFON]

[INTEGRAAL WATERPROJECT T.H.V. DE RINGBEEK/STEENBEEK WINGENE]

[Nota Archeologisch Vooronderzoek]

[Programma van Maatregelen]

Proefsleuvenonderzoek – 2020F120

[STATUS] Definitief

[DATUM] 22/12/2023

[AUTEUR(S)] B. Vermeulen, M. Van de Vijver

[PROJECTBEGELEIDING] M. Van de Vijver

[RAAP-PROJECT] WIRI02

[PROJECTCODE] 2020F120

[ERKEND ARCHEOLOOG TYPE 1] RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

[BEWAARPLAATS DOCUMENTATIE] RAAP België, Begoniastraat 13, 9810 Eke

[BEVOEGD GEZAG] agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP ARCHEOLOGISCH ADVIESBUREAU B.V.

Begoniastraat 13; 9800 Ek

telefoon: 09/311 56 20 – 0498/44 16 99

E-mail: raap@raap.be

© RAAP België BV, 2023

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 GEMOTIVEERD ADVIES

In de volgende paragrafen zullen de resultaten van het uitgevoerde archeologische vooronderzoek, beschreven in het bijgaande verslag van resultaten, in het kader worden geplaatst van een programma van maatregelen. Het doel van dit document is om vast te stellen of het uitgevoerde archeologische vooronderzoek enerzijds voldoende informatie heeft opgeleverd om de noodzaak van archeologisch vervolgonderzoek te toetsen en om indien noodzakelijk vast te kunnen stellen welke onderzoeksmethoden toegepast dienen te worden in het verdere onderzoek. Of dat er anderzijds kon worden vastgesteld of het noodzakelijk is en op welke manier er bij de uitvoering van de plannen die worden omschreven in de omgevingsvergunning rekening kan worden gehouden met archeologisch erfgoed.

1.1 DE VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

Het vooronderzoek kon volledig uitgevoerd worden, en leverde voldoende informatie op om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan-/afwezigheid van archeologisch erfgoed, de potentiële kenniswinst en de omgang hiermee.

Voor het voorliggende projectgebied werd in de periode december 2019 – april 2020 een archeologienota opgesteld door Raap België BV (ID 14556). In het kader daarvan werd een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Omwille van de gunstige verwachting op voorkomen van archeologische sporensites daterend vanaf de metaaltijden tot en met de late middeleeuwen, werd een proefsleuvenonderzoek voorgesteld. Omwille van economische factoren kon deze methodiek niet aansluitend op het vooronderzoek ingezet worden, maar slechts volgens het 'uitgesteld traject'. Het proefsleuvenonderzoek werd door RAAP België BV uitgevoerd tussen maandag 15 juni en donderdag 8 oktober 2020. Deze nota vormt de rapportering van het proefsleuvenonderzoek.

In totaal werden 34 sleuven en 9 kijkvensters aangelegd op het terrein. Daarmee werd 12,32% van het projectgebied onderzocht. Hiermee werd voldoende inzicht verworven in het aanwezig sporenbestand.

De meest archeologisch relevante sporen die tijdens het proefsleuvenonderzoek aangetroffen werden, bevinden zich in het westen van het plangebied, aan beide kanten van de huidige beek. Ten noorden van de beek bevond zich een depressie en enkele paalsporen waarin heel wat vondsten in zowel vuursteen als aardewerk werden aangetroffen. De vondsten bevonden zich quasi allemaal in de verschillende vullingen van de depressie. Aan de hand daarvan kan bepaald worden dat deze een natuurlijke opvullingsgeschiedenis kende die zich minstens vanaf het vroeg-mesolithicum tot het finaal-neolithicum uitstrekte. Eén van de vondsten sprong in het oog: fragmenten van een potbeker uit het finaal-neolithicum. De depressie werd opgevuld met hellingssedimenten. De vondsten kunnen dus een indicatie zijn voor de aanwezigheid van archeologische sites hogerop de helling, ten noord(oosten) van het plangebied.

Aan de andere kant van de beek werd ook nog een gracht aangetroffen die vermoedelijk te dateren valt in de metaaltijden of Romeinse periode. Het aantreffen van een oude erfabakening op deze locatie kan erop wijzen dat er ook verder westelijk, hogerop de beekflank en richting de dorpskern toe, wél bewoningssporen aanwezig kunnen zijn.

Voor de rest van het onderzochte plangebied is aangetroffen sporenbestand zoals vermeld uiterst beperkt en hangt voornamelijk samen met landinrichting en afwatering uit recentere periodes (in de zuidelijke, lager gelegen percelen) en met recente bebouwing (op een paar locaties op de noordelijke percelen).

Onderaan de noordelijke beekflank werden grootschalige aangebrachte pakketten met puin en afval aangetroffen, die aangebracht werden in een poging de flank op te hogen en de percelen te nivelleren. Deze verstoringen zijn diep ingesneden in de aanwezige natuurlijke bodem.

1.2 DE AAN-/AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

Gezien de ligging van het projectgebied binnen een beekdal, heerst er een grote bodemvariabiliteit. Het noordelijke deel van het projectgebied, percelen 1240A2 en 1247X, wordt gekenmerkt door een grote verstoringsgraad. Er werd een beperkte ploeglaag vastgesteld, die direct rust op de Tertiaire moederbodem. In dit deel van het projectgebied werden geen Quartaire afzettingen vastgesteld. Over het volledige terrein werden bodemverstoringen waargenomen. De diepste en meest omvangrijke hiervan situeren zich onderaan de noord-zuid gesitueerde helling, waar de verstoringen zich diep tot in het Tertiair insnijden. Het betreft pakketten die in recente perioden aangevuld werden, met als doel de terreinen op te hogen en te nivelleren. Tevens werden er concentraties van recent afval (zoals plastics) aangetroffen. Het zuidelijke en noordwestelijke deel van het terrein (percelen 1491A, 1544B, 1226D en 1223D) bestaat voornamelijk uit jongere, Quartaire beekafzettingen. Het betreft voornamelijk fluviatiele zanden met matig fijn tot matige grove korrelgrootte en sporadisch ook kleiig materiaal. Aan de zuidelijke rand van het projectgebied werd eolisch materiaal aangetroffen. Hier tekenen zich op een aantal locaties ook verschijnselen van bodemvorming af.

In de aangelegde putten werd een uiterst lage kwantiteit aan archeologische sporen aangetroffen. De meerderheid houdt ook een geringe wetenschappelijke relevantie in. In het zuidelijk gedeelte van het projectgebied, de percelen ten zuiden van de Ringbeek, werden voornamelijk grondsporen afkomstig van waterafvoer en percelering aangetroffen. Deze deden zich voor onder de vorm van een uitgebreid netwerk van grachten en een aantal bakstenen drainages. Tevens werden een paar kuilsporen aangetroffen, geïsoleerd gelegen en waarvan één vermoedelijk de restant is van een bomkrater. Op een aantal locaties, voornamelijk aan de zuidelijke grens van het projectgebied, werden tevens natuurlijk gevormde grondsporen waargenomen, die restanten zijn van bodemvormingsprocessen. Ondanks de gunstige verwachting op funeraire sporen in deze zone, gezien de aanwezigheid van indicatoren op een aantal flankerende percelen, werden geen soortgelijke sporen aangetroffen. Ook sporen van bewoning of andere specifieke (watergebonden of landbouw-)activiteiten zijn afwezig. Op basis van de huidige kennis kan vastgesteld worden dat de aangetroffen *crop marks* op de naburige percelen zich duidelijk hoger in het landschap aftekenen én bovendien op gronden die een betere bodemopbouw vertonen. De gronden binnen het projectgebied daarentegen maakten deel uit van een meer dynamisch en fluviaal landschap.

In het noordelijk deel van het projectgebied werden op drie locaties structurele sporen aangetroffen van 19de-eeuwse bouwvolumes. De vastgestelde bouwvolumes werden pas na 2003 afgebroken. Op basis van de recente datering en bouwtechnische kenmerken houden deze een lage wetenschappelijke relevantie in. In het centrum van de noordelijke zone werd een omvangrijke perceelsgracht vastgesteld, waarin een verdwaalde Franse kogelpunt werd aangetroffen. Voor de noordelijke zone heerste een gunstige verwachting op aantreffen van oude bewoningssporen, gezien het gunstig(er) reliëf. Deze werden echter niet aangetroffen. Mogelijks heeft dit te maken met de aanwezige bodemkenmerken of de erosiegraad van de percelen. Ook de aanwezigheid van een brede en diep verstoorde zone zal een nefaste invloed gehad hebben op de bodem en potentiële archeologische relicten die erin vervat zaten. Indien er archeologische sporen aanwezig waren onderaan de noordelijke beekflank, wat gezien de resultaten van het volledig projectgebied weinig waarschijnlijk is, zijn deze volledig vergraven tijdens de ophoging van deze terreinen.

Binnen de onderzochte putten werden slechts één spoor en één natuurlijk fenomeen met een wetenschappelijke relevantie aangetroffen. Het spoor betreft een gracht aan de uiterst zuidwestelijke grens van het projectgebied, die op basis van vondstmateriaal gedateerd kon worden tot de metaaltijden of Romeinse periode. Rondom het spoor werden geen meerdere verwante sporen aangetroffen. Het is niet onlogisch dat er op deze locatie een mogelijke oude erfafbakening wordt aangetroffen. Het reliëf neemt hier terug toe, in westelijke richting, de bodemgaafheid en -opbouw is gunstig(er) en het spoor situeert zich aan de rand van de huidige bebouwing in de dorpskom, waar in het recente verleden reeds verschillende oude archeologische vindplaatsen aangetroffen werden.

Aan de andere kant van de beek bevond zich een depressie en enkele paalsporen waarin heel wat vondsten in zowel vuursteen als aardewerk werden aangetroffen. De vondsten bevonden zich quasi allemaal in de verschillende vullingen van de depressie. Aan de hand daarvan kan bepaald worden dat deze depressie een natuurlijke opvullingsgeschiedenis kende die zich minstens vanaf het vroeg-mesolithicum tot het finaal-neolithicum uitstrekte. Naast de finaal-neolithische potbeker kan de rest van het handgevormde aardewerk kan ook nog uit later periodes dateren. De depressie werd opgevuld met hellingssedimenten. De vondsten kunnen dus een indicatie zijn voor de aanwezigheid van archeologische sites hogerop de helling, ten noord(oosten) van het plangebied. Door tijdens het veldwerk een uitgebreide waardering van de depressie mee te nemen in het vooronderzoek, werd het wetenschappelijke potentieel voor het plangebied reeds volledig onderzocht. Tijdens het onderzoek werden wel natuurwetenschappelijke stalen

genomen uit de depressie die nog een wetenschappelijk potentieel hebben. De kostprijs voor het uitwerken van de OSL-dateringen en pollenanalyses staan momenteel echter niet in verhouding met de meerwaarde die zij nog bieden bij de interpretatie van het onderzochte plangebied. Het zou wel zeer interessant zijn om deze in de toekomst in te bedden in een bredere wetenschappelijke studie naar het prehistorische landschap en/of een onderzoek van een archeologische vindplaats waarvan het archeologische materiaal in de depressie afkomstig is.

Algemeen kan geconcludeerd worden dat de aangetroffen sporen en bodemvaststellingen wijzen erop dat het oorspronkelijke reliëf van het terrein zeer grillig was en de waterhuishouding uiterst slecht was. Zoals vermeld betrof het een uiterst dynamisch en fluviaal landschap. Pas vanaf de nieuwe tijd werden maatregelen getroffen om het water systematisch af te voeren en de terreinen te nivelleren om ze zo geschikt te maken voor gebruik als weiland of grasland. De waterhuishouding en bodemvruchtbaarheid bleef echter te gering om akkerland toe te laten. De percelen binnen het projectgebied hebben m.a.w. een weinig geschikte landschappelijke ligging voor het aantreffen van sporen van bewoning, begraving of specifieke activiteiten.

Op basis van de resultaten van het onderzoek kon de 'afwezigheid van een archeologische site' in de ondergrond van het projectgebied definitief bepaald worden. Bijgevolg wordt er geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Gezien er **geen verdere maatregelen** voorzien worden, is er geen Programma van Maatregelen nodig.